

Grunneger meulendag met verkoeling

Analyse van Henk: een **H** ten Westen van Frankrijk en een **L** ten Westen van Zweden drukken als een soort waswinger lucht uit de koude poolstreek naar onze regio. Mooi weer, met een fris windje uit NW, windkracht (493/Δ =) 1 à 2 Bft. Wel relatief koude, vrij dichte wind dus zal draaien wel lukken, misschien kunnen we zelfs malen. Mooi op deze Groninger molendag, al mogen we nog steeds geen bezoekers ontvangen. Een koufront boven Duitsland deert ons niet. Zonnig, misschien een stapelwolkje.

Goed insmeren met anti-zonnebrand-smeersel.

Te verkrijgen bij de molenaar en voor leerlingen gratis, mits jullie koek meenemen.

Het KNMI vindt er dit van: zaterdag begint de dag met bewolking en is het vrijwel overal droog. Van het noordwesten uit gaat het opklaren en vooral in de middag zijn er flinke perioden met zon. De maximumtemperatuur loopt uiteen van 17°C op de Wadden tot plaatselijk 24°C in Limburg. De wind draait naar noordwest en neemt toe naar matig, in het noordelijk kustgebied en op het IJsselmeer wordt de wind vrij krachtig. (Bron: KNM)

Vragen over het huiswerk

Lezen H6 6.6.2 t/m 6.6.5 (oud: 6.6.2 t/m 6.6.5)

1. Welke zeilvoering gaan we vandaag toepassen - belast en onbelast?
2. Wat is de functie van doorgaande maanijzers?
3. Als je een vrij grote spleet tussen de vangstukken ziet, wat voor soort maanijzer verwacht je dan?
4. Waar moet je bij de Vlaamse vangconstructie als molenaar altijd goed op letten? Noem 3 zaken.
5. Noem van rechtsonder tot linksonder de namen van de vangstukken van de Hollandse (stut)vang.
6. Welke type vang heeft een koebout in zijn constructie?
7. Door het eigen gewicht van de vang sleept die op het bovenwiel aan en hangt hij vrij van de onderkant van het bovenwiel. Toch is dat niet zo. Hoe kan dat?
8. Het bovenwiel staat schuin, onder een hoek van ongeveer 12 graden. Hoe zorgt men dat de vang ook schuin staat?
9. Ik ben een tóóóvenaar! De vang ligt er op en ik tover zo maar je bovenwiel weg. Wat gebeurt er nu met de vang?
10. Beschrijf hoe de klinkvang werkt.
11. Je komt bij een Groninger molen en mag hem van de molenaar bedienen. Je vraagt waar de vang is. De molenaar wijst op een touw dat uit een gat komt dat in de molen zit. Het gat is keurig rond en het touw past er precies door. Wat voor vangophanging heeft deze molen en waarom denk je dat?
12. Wat is het verschil tussen een binnenvangstok en een evenaar?
13. We kennen de duim en de klink om de vang op te kunnen hangen. Wat is de derde manier? En de vierde? En de vijfde?
14. Waarom mag je nóóit lopen met de vang?
15. Wat voor type vang hebben de tjaskers?
16. Waarom heeft het bovenwiel altijd een borging tegen teruglopen? Hoe heet die?
17. Paul: hoe heet het driehoekig stukje hout tussen de voorzomer en de heklat?

Antwoorden bij de vragen over het huiswerk

Lezen H6 6.6.2 t/m 6.6.5 (oud: 6.6.2 t/m 6.6.5)

1. Welke zeilvoering gaan we vandaag toepassen - belast en onbelast?
4 vollen voor malen, 4 halven voor draaien.
2. Wat is de functie van doorgaande maanijzers?
Soms heeft een scharnierende vang maanijzers die over de volle lengte van het vangblok lopen. Dan spreken we van doorgaande maanijzers. Deze dienen om de vangstukken onderling te verbinden, met als ook losse- en vaste maanijzers.
3. Als je een vrij grote spleet tussen de vangstukken ziet, wat voor soort maanijzer verwacht je dan?
Dan verwacht je losse maanijzers.
4. Waar moet je bij de Vlaamse vangconstructie als molenaar altijd goed op letten?
Noem 3 zaken.
De maanijzers moeten geen scheuren hebben of (bijna) doorgeroest zijn. De blokken moeten voldoende aanliggen om goed vangen mogelijk te maken. De vangstukken mogen niet aanschuren als de vang is gelicht. De vangstukken moeten geen dwarsscheuren hebben (en lengtescheuren goed in de gaten houden).
5. Noem van rechtsonder tot linksonder de namen van de vangstukken van de Hollandse (stut)vang.
Sabelstuk, kopstuk, schouderstuk, teenstuk.
6. Welke type vang heeft een koebout in zijn constructie?
De Vlaamse blokvang en de houten en stalen bandvang.
7. Door het eigen gewicht van de vang sleept die op het bovenwiel aan en hangt hij vrij van de onderkant van het bovenwiel. Toch is dat niet zo. Hoe kan dat?
Aan de vang, links net boven het voeghout, wordt een klos met uitsteeksel bevestigd, de rijklamp of teen. Op het linkervoeghout of de linkerdaklijst wordt eveneens een houten klos bevestigd met een schuine keep, de rust. Bij een gelichte vang staat de rijklamp op de rust. Samen voorkomen ze dat de vang te ver naar beneden kan zakken.
8. Het bovenwiel staat schuin, onder een hoek van ongeveer 12 graden. Hoe zorgt men dat de vang ook schuin staat?
Dat doet men door vorken, stutten en kettingen te gebruiken die aan de vaste kapconstructie zijn bevestigd.
9. Ik ben een tóóóvenaar! De vang ligt er op en ik tover zo maar je bovenwiel weg. Wat gebeurt er nu met de vang?
Niets, die blijft keurig op zijn plaats.

10. Beschrijf hoe de klinkvang werkt.

Bij het vangen moet de vangbalk eerst met een kort rukje een eindje omhoog worden gebracht. Daardoor schiet de bout uit de haak en zwaait de haak naar voren. Tijdens de zwaai laat de molenaar de vangbalk snel een eindje zakken om te voorkomen dat de bout opnieuw in de inkeping terecht komt. Dit vereist de nodige oefening. Bij gebruik van een haak om de vangbalk op te hangen hoeft de vangbalk dus alleen maar een verticale beweging te maken.

11. Je komt bij een Groninger molen en mag hem van de molenaar bedienen. Je vraagt waar de vang is. De molenaar wijst op een touw dat uit een gat komt dat in de molen zit. Het gat is keurig rond en het touw past er precies door. Wat voor vangophanging heeft deze molen en waarom denk je dat?

Dat zal een klinkvang zijn, want het touw staat geen beweging naar links of rechts toe. Het kan geen knevelvang zijn, dan is het gat sleutelvormig. Het zou ook nog een trekvang kunnen zijn, maar die komt niet in Groningen voor, maar alleen bij de spinnekop in de Zaanstreek.

12. Wat is het verschil tussen een binnenvangstok en een evenaar?

Bij de evenaar loopt het trektouw door de evenaar over een rol naar beneden en zit aan de vangbalk vast. Bij de binnenvangstok loopt het trektouw naar het uiteinde van de binnenvangstok. In beide gevallen zit de andere kant aan de vangbalk met een ketting of touw. Bij de evenaar zijn er dus twee touwen in de vangbalk bevestigd, bij de binnenvangstok één.

13. We kennen de duim en de klink om de vang op te kunnen hangen. Wat is de derde manier? En de vierde? En de vijfde?

De klamp (kast in de vangbalk waar een houten "duim" insteekt). De trekvang (vastzetten met een kieft). En dan nog de knevelvang (sleutelgat met een dwarshoutje door het touw).

14. Waarom mag je nóóit lopen met de vang?

Het is niet nodig, je kunt van te voren op de juiste plek gaan staan. Het is ook gevaarlijk: je kunt uitglijden of struikelen en als je dan in een reflex je touw of ketting loslaat kan de vang er met een smak opkwakken wat schade kan veroorzaken.

15. Wat voor type vang hebben de tjaskers?

Vaak een stalen bandvang die met een hefboompje wordt aangetrokken, het hefboompje kun je dan achter een klamp of houten pen of iets dergelijks vastzetten.

16. Waarom heeft het bovenwiel altijd een borging tegen teruglopen? Hoe heet die?

De vangstukken worden bij terugdraaien van het bovenwiel een beetje gelicht en remmen niet goed af. De vang is gebouwd om correct draaiende bovenwielen te remmen. Komt de wind van achteren is de kans groot dat de molen toch zwaar aanslepend gaat draaien, met brandgevaar als gevolg. Daarom zit er een kampal in de molen.

17. Paul: hoe heet het driehoekig stukje hout tussen de voorzomer en de heklat?

De kluft.

